

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 148/06-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. apríla 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti Š. F. ml., T., zastúpeného JUDr. B. M., konateľom spoločnosti JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., Č., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a svojho základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 141/05 zo 14. apríla 2005, za účasti Krajského súdu v Žiline, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva Š. F. ml. podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 141/05 zo 14. apríla 2005 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 141/05 zo 14. apríla 2005 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Krajský súd v Žiline je p o v i n n ý uhradiť Š. F. ml. trovy právneho zastúpenia v sume 6 309,40 Sk (slovom šesťtisícristodevät' slovenských korún a štyridsať halierov) na účet jeho právneho zástupcu spol. s r. o. JUDr. B. M., advokát, Č., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 30. mája 2005 doručené podanie Š. F. ml., T. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného JUDr. B. M., konateľom spoločnosti JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., Č., označené ako „*Ústavná sťažnosť podaná podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) zo 14. apríla 2005 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 141/05.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že sťažovateľ ako účastník konania vedeného Okresným súdom Čadca (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 13 C 272/2004 podal proti uzneseniu okresného súdu č. k. 13 C 272/2004-14 z 19. januára 2005, ktorým zamietol jeho návrh na vydanie predbežného opatrenia, odvolanie prostredníctvom „*svojho právneho zástupcu - spoločnosti poskytujúcej právne služby v súlade so zákonom č. 586/2003 Z. z. o advokácii - JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o. (je to i terajší môj zástupca - identifikácia vyššie v texte)*“.

Krajský súd napadnutým uznesením rozhodnutie prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Za zásah do svojich základných práv a slobôd garantovaných ústavou považuje sťažovateľ postup krajského súdu, ktorým mu bola odňatú možnosť na poskytnutie právnej pomoci, keďže „... *Krajský súd v Žiline takto rozhodol nie z dôvodov*

skutkových a právnych vo vzťahu k prejednávanej veci, ale z dôvodov procesných, kedy zaujal stanovisko, že na mojej strane nie je splnené procesné zastúpenie v súlade s ust. §§ 24 a 26 Občianskeho súdneho poriadku (O. s. p.), pretože môj právny zástupca je právnickou osobou. ... Na základe takéhoto rozhodnutia potom prvostupňový súd požaduje odo mňa predloženie plnej moci v súlade s právnym názorom Krajského súdu v Žiline...“.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je sťažovateľ toho názoru, že krajský súd napadnutým uznesením porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež jeho základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, a preto žiada, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti vydal tento nález:

„1. Základné právo Š. F. ml., ... domáhať sa svojho práva ustanoveným postupom na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Krajským súdom v Žiline sp. zn. 5 Co 141/05 vydaním rozhodnutia - uznesenia zo dňa 14. apríla 2005 porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 141/05 zo dňa 14. apríla 2005 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 148/06-15 zo 4. mája 2006 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti a predložil ústavnému súdu spis sp. zn. 5 Co 141/05.

Právny zástupca sťažovateľa a predseda krajského súdu, resp. v jeho zastúpení predseda príslušného senátu krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu krajského súdu o tom, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od ústneho pojednávania nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Vyjadrenie predsedu krajského súdu bolo ústavnému súdu doručené 5. júna 2006. Predseda krajského súdu v ňom odkazuje na pripojené stanovisko predsedu príslušného senátu krajského súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„... Odvolací súd nemôže nič meniť na rozhodnutí zo dňa 14. 4. 2005 sp. zn. 5 Co 141/05. Osobne vnímam podanie ústavnej sťažnosti v súvislosti s tam uvedeným právnym problémom za prínos k zjednoteniu súdnej praxe, pretože v tejto otázke sú rozdielne právne názory nielen na našom súde, ale aj v rámci iných všeobecných súdov v SR. V súčasnosti sa už skôr prikláňam k názoru sťažovateľa, nakoľko som sa po rozhodnutí viac zaoberal touto problematikou nielen z pohľadu ústavnosti, ale aj v súvislosti so štúdiom práva Európskeho spoločenstva...“.

Sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie II. senát ústavného súdu. Na základe Rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 bola vec pridelená sudcovi Ladislavovi Oroszovi ako sudcovi spravodajcovi, ktorý je členom IV. senátu. Vzhľadom na to vo veci samej konal a rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa IV. senát ústavného súdu v zložení, ako je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 5 Co 141/05 zo 14. apríla 2005, ktorým zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 13 C 272/2004-14 z 19. januára 2005 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V odôvodnení napadnutého uznesenia krajský súd uviedol, že *„vo veci nebolo predložené riadne splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa, okresný súd... nesprávne uviedol právneho zástupcu, nakoľko splnomocnenie neznie na uvedené meno, a preto bude povinnosťou okresného súdu v ďalšom konaní vytykaný nedostatok odstrániť. Z daného vyplýva, že i podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia, neobsahuje všetky predpísané náležitosti, a to nie je podpísaný, keďže je podpísaný splnomocnenou právnickou osobou, ktorá v občianskom procese nemôže vystupovať ako právny zástupca.*

S poukazom na uvedené okresný súd nesprávne postupoval, a preto odvolací súd jeho rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie“. Inak povedané, krajský súd napadnuté uznesenie oprel o právny názor, že navrhovateľ môže splnomocniť na svoje zastupovanie v občianskom súdnom konaní len (konkrétneho) advokáta ako fyzickú osobu a nie právnickú osobu (spoločnosť s ručením obmedzeným), a to bez ohľadu na to, že bola zriadená v súlade so zákonom č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) na účely poskytovania právnych služieb, t. j. na výkon advokácie.

Krajský súd tento svoj právny názor oprel v napadnutom uznesení o nasledovnú argumentáciu: *„Podľa § 15 ods. 1, 2 zák. č. 586/2003 Z. z. advokáti môžu na účel výkonu advokácie založiť spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorej predmetom podnikania je poskytovanie právnych služieb (ďalej len „spoločnosť s ručením obmedzeným“). Advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti. Ak výkon advokácie v mene spoločnosti nepripúšťajú v jednotlivých prípadoch osobitné predpisy, advokáciu vykonávajú vo vlastnom mene a na účet spoločnosti.*

V zmysle ust. § 24 O. s. p. účastník sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Ak nejde o zastupovanie podľa § 26 O. s. p. (čo je jediný prípad zastúpenia právnickou osobou v civilnom procese), môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. V tej istej veci môže mať účastník súčasne len jedného zvoleného zástupcu.

Zákon č. 586/2003 Z. z. takto popri tradične zaužívanom samostatnom poskytovaní právnych služieb sa vytvára priestor pre kolektívne formy poskytovania právnej pomoci. Advokáti poskytujúci právnu pomoc spoločne vo forme spoločnosti s ručením obmedzeným, vystupujú v konaní pred príslušnými orgánmi ako fyzické osoby a tak budú aj splnomocňovaní (zosúladenie s OSP - vyššie uvedené ustanovenie). Na druhej strane zmluva o poskytovaní právnych služieb je uzatvorená medzi klientom a právnickou osobou, a voči tejto osobe sa budú uplatňovať záväzky.“

Na druhej strane sťažovateľ vo svojej sťažnosti okrem iného tvrdí:

«... Z písomného splnomocnenia doloženého do spisu je zrejmé, že jeho obsah bol dohodnutý v znení vyššie uvedenej právnej úpravy, teda splnomocnenie je udelené na zastupovanie vo veci a z tohto je ďalej zrejmé, že v prejednávanej veci ide o konanie pred súdom, v ktorom je zabezpečené zastúpenie mňa účastníka zástupcom výkonom advokácie v súlade so Zákonom o advokácii, tým má byť zachované i moje ústavné právo na právnu pomoc v konaní pred súdom...

Ak Zákon o advokácii presne vymedzil, a to i pokiaľ ide o normu hmotno-právnej povahy, postup vo veciach zastupovania klientov v konaniach, kde výkon advokácie je možný v mene spoločnosti ako právnickej osoby, súd pri aplikácii týchto noriem v procesnom práve je povinný sa riadiť týmto zákonom a vykladať ústavné právo každého občana na právnu pomoc (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky) na jeho prospech v súlade s účelom, ktorý takýto zákon sleduje a nevykladať procesno-právnu normu, v ktorej má dôjsť k aplikácii hmotného práva, iba gramaticky. Ak Zákon o advokácii pripúšťa výkon advokácie konateľom v mene spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá je založená na účely výkonu advokácie, pre procesné právo je takáto osoba advokátom so všetkými jej patriacimi právami a povinnosťami.

Nie je preto správny názor, že: „Advokáti poskytujú právnu pomoc spoločne vo forme spoločností s ručením obmedzeným, vystupujú v konaní pred príslušnými orgánmi

ako fyzické osoby a tak budú aj splnomocňovaní...“; nakoľko v súlade s ust. § 15 ods. 2) Zákona o advokácii advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti, teda právnu subjektivitu pre poskytovanie právnych služieb a zastupovanie klientov nemá advokát (je to len splnenie odbornej spôsobilosti na činnosť spoločnosti s takýmto predmetom činnosti), ale len spoločnosť. Je to logické aj z dôvodu, že pri viacosobových spoločnostiach s ručením obmedzeným konajú za spoločnosť všetci konatelia, ktorí môžu byť len advokáti, samostatne a udeľovanie osobitných splnomocnení sa nevyžaduje. Teda ak spoločnosť založená za účelom výkonu advokácie zastupuje účastníka konania nie je potrebné udeľovanie žiadneho špeciálneho splnomocnenia pre advokátov ako konateľov tejto spoločnosti, pretože na to stačí výpis obchodného registra a pri jeho preukázaní sa konateľ takejto spoločnosti, ktorý môže byť len advokát, zastupuje priamo v konaniach ako osoba, avšak v mene a na účet spoločnosti.

Nie je preto ani správna aplikácia právnej normy podľa § 24 O. s. p., lebo zastúpenie účastníkov pri výkone advokácie v súlade so Zákonom o advokácii, je v súlade s ust. § 25 O. s. p., ktoré je špeciálnou právnou normou zastúpenia a je bez významu, akou osobou vykonávajúcou advokáciu je účastník zastúpený, teda či právnickou alebo fyzickou, lebo podstatou je výkon advokácie v súlade s ustanoveniami Zákona o advokácii (§ 1 ods. 2 v nadväznosti na ust. § 15 ods. 1 prvá veta Zákona o advokácii) pri ktorom, ako je to uvedené aj vo výklade k tejto norme, je garantované ústavné právo účastníka na právnu pomoc. S prihliadnutím na daný stav, teda spolu s účinnosťou nového Zákona o advokácii, nebolo potrebné ani novelizovať O. s. p. o zastúpení (§ 25).»

III.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa § 1 ods. 1 zákona o advokácii advokácia pomáha uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

Podľa § 1 ods. 2 zákona o advokácii výkon advokácie je zastupovanie klientov v konaní pred súdmi, orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektami, obhajoba v trestnom konaní, poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov, správa majetku klientov a ďalšie formy právneho poradenstva a právnej pomoci, ak sa vykonáva sústavne a za odmenu.

Podľa § 12 ods. 1 zákona o advokácii advokát môže vykonávať advokáciu

- a) samostatne,
- b) v združení spolu s inými advokátmi,
- c) ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti,
- d) ako komplementár komanditnej spoločnosti alebo
- e) ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným.

Podľa § 12 ods. 4 zákona o advokácii pri poskytovaní právnych služieb je advokát povinný používať profesijné označenie advokát alebo advokátka. Ak poskytuje právne služby prostredníctvom združenia, verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzením, k profesijnému označeniu pripája aj meno združenia alebo obchodné meno spoločnosti.

Podľa § 15 ods. 1 zákona o advokácii advokáti môžu na účel výkonu advokácie založiť spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorej predmetom podnikania je poskytovanie právnych služieb. Táto spoločnosť s ručením obmedzeným nesmie mať iný predmet podnikania, jej spoločníkmi a konateľmi môžu byť len advokáti a musí byť poistená pre prípad zodpovednosti za škodu, ktorá by mohla vzniknúť pri poskytovaní právnych služieb, minimálne s limitom poistného plnenia 1 500 000 EUR za každého spoločníka. Na

spoločnosť s ručením obmedzeným sa vzťahujú ustanovenia osobitného predpisu, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 15 ods. 2 zákona o advokácii advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti. Ak výkon advokácie v mene spoločnosti nepripúšťajú v jednotlivých prípadoch osobitné predpisy, advokáciu vykonávajú vo vlastnom mene a na účet spoločnosti.

Podľa § 15 ods. 3 zákona o advokácii konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným je každý zo spoločníkov. Konatelia spoločnosti sú oprávnení konať v mene spoločnosti samostatne a bez obmedzenia.

Podľa § 15 ods. 6 zákona o advokácii advokát, ktorý vykonáva advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne, v združení, ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti, alebo ako konateľ inej spoločnosti s ručením obmedzeným. Advokáti sa však môžu dohodnúť na dočasnom samostatnom poskytovaní právnych služieb v jednej veci alebo vo viacerých vopred vymedzených veciach, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.

Podľa § 24 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) účastník sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Ak nejde o zastupovanie podľa § 26, môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. V tej istej veci môže mať účastník súčasne len jedného zvoleného zástupcu.

Podľa § 25 ods. 1 OSP ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť.

Z čl. 47 ods. 2 ústavy vyplýva právo každého na právnu pomoc v konaní pred súdmi, ako aj inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy. Z prívlastku „právna“ pomoc vyplýva, že v danom prípade mal ústavodarca na mysli pomoc v kvalifikovanej právnej forme, ktorú môže poskytnúť iba osoba s patričným, t. j. právnickým vzdelaním.

Z úvodných ustanovení zákona o advokácii (najmä § 1 ods. 1 a 2) vyplýva, že na poskytovanie právnej pomoci podľa čl. 47 ods. 2 ústavy sú povolani predovšetkým advokáti, resp. inak povedané základné právo podľa čl. 47 ods. 2 ústavy v ústavou požadovanej kvalifikovanej právnej forme zabezpečujú predovšetkým advokáti výkonom advokácie.

Do prijatia platného zákona o advokácii mohli advokáti vykonávať advokáciu len samostatne, alebo spoločne s inými advokátmi - v združeniach podľa Občianskeho zákonníka (§ 10 a nasl. zákona Slovenskej národnej rady č. 132/1990 Zb. o advokácii v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 302/1999 Z. z.). Prijatím platného zákona o advokácii došlo k zásadnému prelomu do výkonu advokácie, keďže tento zákon umožňuje poskytovanie právnej pomoci aj vo forme verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti, ako aj formou spoločnosti s ručením obmedzeným [§ 12 ods. 1 písm. c) až e) v spojení s § 14 a § 15 zákona o advokácii]. Zákon o advokácii v § 12 ods. 1 ustanovuje základné formy výkonu advokácie, t. j. formy v akých môže advokát vykonávať advokáciu. Z obsahu celého zákona o advokácii vyplýva, že ide o rovnocenné formy výkonu advokácie z hľadiska napĺňania základného účelu výkonu advokácie, ktorý spočíva v poskytovaní (kvalifikovanej) právnej pomoci podľa čl. 47 ods. 2 ústavy.

Podľa názoru ústavného súdu nemohlo byť zámerom zákonodarcu pri ustanovení rôznych právnych foriem výkonu advokácie pri schvaľovaní zákona o advokácii obmedziť skupinu advokátov, ktorí sa rozhodnú pre spoločný výkon advokácie ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzením [ale tiež ako spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti alebo komanditnej spoločnosti podľa § 12 ods. 1 písm. c) a d) v spojení s § 14 zákona o advokácii], tak, že by nemohli vôbec zastupovať svojich klientov v občianskom súdnom konaní. Z ustanovenia § 15 ods. 6 (ako aj § 14 ods. 7) zákona o advokácii vyplýva, že títo advokáti nemôžu vykonávať advokáciu samostatne, okrem prípadov ak sa dohodnú „... na dočasnom samostatnom poskytovaní právnych služieb v jednej veci alebo vo viacerých vopred vymedzených veciach, ak spoločenská zmluva neurčuje inak“. Za týchto okolností by boli advokáti vykonávajúci advokáciu ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzením (a tiež ako spoločníci verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementári komanditnej

spoločnosti) neprimerane znevýhodnení oproti iným advokátom, keďže zastupovanie v občianskom súdnom konaní predstavuje podstatnú, keď už nie rozhodujúcu, časť výkonu advokácie. Je nepochybné, že v takomto prípade by táto forma výkonu advokácie v praxi stratila svoju prítlačivosť a nenašla by praktické uplatnenie.

V ustanoveniach § 15 zákona o advokácii je podrobnejšie vymedzená forma výkonu advokácie advokátmi ako konateľmi spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorej predmetom podnikania je poskytovanie právnych služieb. Z § 15 ods. 1 druhej vety zákona o advokácii vyplýva, že spoločníkmi alebo konateľmi takejto spoločnosti môžu byť len advokáti. Z § 15 ods. 2 prvej vety zákona o advokácii vyplýva, že advokáti ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným vykonávajú advokáciu v mene a na účet spoločnosti, pričom klient v takomto prípade nevstupuje do právnych vzťahov založených zmluvou o poskytovaní právnych služieb s advokátom, t. j. fyzickou osobou, ktorá konkrétne právne služby poskytuje, ale v tomto právnom vzťahu vystupuje na strane poskytovateľa právnych služieb spoločnosť s ručením obmedzeným.

Výnimka z uvedeného pravidla je vyjadrená v druhej vete § 15 ods. 2 zákona o advokácii, podľa ktorej advokáti ako konatelia spoločnosti vykonávajú advokáciu nie v mene spoločnosti, ale vo vlastnom mene v tých prípadoch, ak osobitné predpisy v jednotlivých prípadoch nepripúšťajú výkon advokácie v mene spoločnosti. Z poznámky k odkazu pod čiarou (č. 13) k tomu ustanoveniu možno vyvodiť, že ide o prípady, keď si právneho zástupcu nezvolí subjekt disponujúci základným právom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy sám, ale mu je ustanovený rozhodnutím príslušného štátneho orgánu [ustanovovanie právneho zástupcu podľa § 30 a 31 OSP pre zastupovanie v občianskom súdnom konaní a ustanovovanie obhajcu v prípadoch povinnej obhajoby (podľa predchádzajúcej právnej úpravy „nútenej“ obhajoby) podľa § 40 v spojení s § 37 a 38 Trestného poriadku]. Aj v takýchto prípadoch ale advokát vykonáva advokáciu na účet spoločnosti.

Z uvedeného vyplýva, že krajský súd v danom prípade interpretoval ustanovenie § 15 ods. 2 druhá veta zákona o advokácii extenzívne, keď ho vzťahol nielen na prípady, keď je súdom alebo povereným zamestnancom súdu účastníkovi konania ustanovený právny

zástupca z radov advokátov podľa § 30 OSP, ale na každé iné právne zastupovanie v občianskom súdnom konaní opierajúc sa pritom o znenie § 24 druhej vety OSP.

Podľa názoru ústavného súdu nie je takýto výklad správny. Ustanovenie § 24 OSP upravuje právo účastníka občianskeho súdneho konania dať sa zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí vo všeobecnosti. Vo vzťahu k zastupovaniu účastníka občianskeho súdneho konania zvoleným advokátom je podľa názoru ústavného súdu určujúce ustanovenie § 25 OSP, ktoré neobsahuje obmedzenie obsiahnuté v druhej vete ustanovenia § 24 OSP, t. j. že účastník konania si môže zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. Zo vzťahu týchto právnych noriem vyplýva, že ak si účastník konania zvolí ako svojho zástupcu pre občianske súdne konanie advokáta, je pre neho smerodajné ustanovenie § 25 OSP, ktoré je potrebné vykladať v spojení s príslušnými ustanoveniami zákona o advokácii, pričom tieto, ako už bolo uvedené, umožňujú rôzne a pritom rovnocenné formy výkonu advokácie, t. j. aj zastupovanie advokátom ako konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným podľa § 12 ods. 1 písm. e) v spojení s § 15 zákona o advokácii.

Ústavný súd v súvislosti s už uvedeným zdôrazňuje, že z ustanovenia § 12 ods. 4 druhej vety zákona o advokácii vyplýva povinnosť advokáta, ktorý poskytuje právne služby prostredníctvom spoločnosti s ručením obmedzeným, pripojiť pri poskytovaní právnych služieb k profesijnému označeniu aj obchodné meno spoločnosti. Tak to bolo aj v posudzovanom prípade, keď v návrhu na začatie konania pred okresným súdom sp. zn. 13 C 272/2004, v odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu č. k. 13 C 272/2004-14 z 19. januára 2005, ako aj v samotnom splnomocnení pre zastupovanie sťažovateľa v tomto občianskom súdnom konaní bolo v súlade s ustanovením § 12 ods. 4 druhá veta zákona o advokácii pripojené k menu zvoleného advokáta (JUDr. B. M.) aj obchodné označenie spoločnosti, v mene ktorej a na účet ktorej tento advokát koná.

Ústavný súd sa vo svojej doterajšej judikatúre už priklonil k zásade prednosti ústavne konformného výkladu, čo v konaní o súlade právnych predpisov vyjadril nasledovným právnym názorom: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s Ústavu SR a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 Ústavy SR

a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy Ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s Ústavou SR“ (PL. ÚS 15/98). Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.

Keďže sťažovateľom zvolený advokát pri vystavení splnomocnenia, ako aj pri podaní návrhu na začatie konania pred okresným súdom a následne pri podaní odvolania proti rozhodnutiu prvostupňového súdu postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o advokácii, ústavný súd považoval interpretáciu príslušných ustanovení zákona o advokácii a OSP vyjadrenú krajským súdom v napadnutom uznesení, ktorej uplatnením sa v konečnom dôsledku odmietol zaoberať riadne predloženým procesným návrhom (odvolaním) po vecnej stránke, z ústavného hľadiska za neprijateľnú a neakceptovateľnú.

Aj pri pripustení skutočnosti, že vzájomné prepojenie právnej úpravy obsiahnutej v OSP (§ 24 a nasl.) s príslušnými ustanoveniami zákona o advokácii nie je z legislatívno-technického hľadiska „optimálne“ (t. j. pripúšťajúce rozdielny výklad), bolo povinnosťou krajského súdu interpretovať ich v prospech sťažovateľovho základného práva na právnu pomoc zaručeného čl. 47 ods. 2 ústavy. Základnému právu na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy totiž zodpovedá povinnosť súdu, ako aj iného štátneho orgánu alebo orgánu verejnej moci vytvoriť podmienky pre dostupnosť právnej pomoci, a to v rozsahu konania pred príslušným orgánom (mutatis mutandis II. ÚS 60/98 alebo I. ÚS 58/01).

Na základe toho ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade krajský súd uznesením sp. zn. 5 Co 141/05 zo 14. apríla 2005, ktorým zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie z procesných dôvodov spočívajúcich v ústavne neprijateľnej interpretácii príslušných ustanovení OSP a zákona o advokácii,

porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. Keďže v dôsledku tohto rozhodnutia krajského súdu sa sťažovateľovi neumožnilo uplatniť jeho procesné právo garantované zákonom (OSP), ktoré tvorí integrálnu súčasť základného práva na súdnu ochranu, porušil krajský súd napadnutým uznesením aj základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené základné práva, zruší také rozhodnutie a vec môže vrátiť na ďalšie konanie.

V danom prípade ústavný súd vyslovil, že napadnutým uznesením krajského súdu boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 47 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy v súlade s čl. 127 ods. 1 ústavy, zrušil toto uznesenie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd totiž dospel k záveru, že len ďalším konaním vo veci sa naplní účel, ktorý sťažovateľ sledoval podaním svojej sťažnosti ústavnému súdu. V ďalšom konaní bude krajský súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním JUDr. B. M., konateľom spoločnosti JUDr. B. M., advokát, spol. s r. o., v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ ich vyčíslil sumou 6 309,40 Sk (slovom šesťtisícristodevät slovenských korún a štyridsať halierov). Vzhľadom na to, že trovy konania požadované sťažovateľom neprekračovali sumu podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal v sume ním požadovanej. Trovy konania je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Nad rámec tohto rozhodnutia považoval ústavný súd za potrebné pripomenúť, že k obdobným právnym názorom ako sú vyjadrené v tomto náleze dospel aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 283/2005, ktorý opierajúc sa o východisko, že „... *súd je povinný aj pri aplikácii hmotnoprávných predpisov v procesnom práve vykladať ústavné právo každého občana na právnu pomoc v jeho prospech, v súlade s účelom zákona o advokácii*“ uzavrel, že súd nemôže procesným postupom vylúčiť účasť advokáta ako konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorého účastník konania splnomocnil na zastupovanie; ak súd tak urobí, odníme účastníkovi konania právo na právnu pomoc v konaní pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2007